

Anmälningssärenden gällande kränkande behandling 2010

Sammanfattning

- År 2010 tog Skolinspektionen och Barn och elevombudet (BEO) mot 1 105 ärenden där anmälaren uppgav att elever blivit utsatta för kränkande behandling och där anmälaren var missnöjd med skolans agerande. Detta är ökning med hela 83 procent jämfört med året innan.
- Majoriteten, 80 procent, av de 1 105 anmälningar som inkom under 2010 avsåg missförhållanden i grundskolan. 10 procent, och därmed näst vanligast, var anmälningar mot gymnasieskolan.
- Under 2010 riktade Skolinspektionen kritik mot skolors agerande i 182 ärenden där elever uppgett att de blivit utsatta för kränkande behandling. Vissa av dessa ärenden hade inkommit innan 2010.
- Majoriteten, 75 procent, av kritikärendena handlade om elever som kränkt andra elever. Drygt hälften av de elever som kränkts i dessa ärenden var pojkar. I kritikärenden mot skolor där lärare kränkt elever är majoriteten, 69 procent, av de som utsatts för kränkningen pojkar.

Inledning

Statistiken redovisar anmälningar som under ett år kommit in till Skolinspektionen och Barn- och elevombudet (BEO) mot svenska skolors agerande i samband kränkningar.

Det är oftast en förälder som hjälper eleven att anmäla skolan för att den anser att skolan inte har vidtagit tillräckliga åtgärder då en eller flera elever berättar om kränkningar. Det kan även vara elever eller andra personer i barnens närhet som anmäler. Statistiken redovisar också beslut som Skolinspektionen och BEO fattat under året med anledning av dessa anmälningar. De beslut myndigheten fattar kan i vissa fall avse anmälningar som inkommit åren innan beslutet fattas.

När du tolkar statistiken tänk på att ...

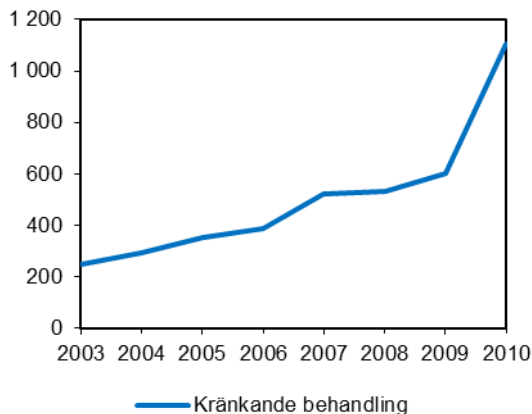
- Statistiken visar antalet inkomna anmälningar med anledning av *upplevda* missförhållanden i Sveriges skolor då en elev berättar om kränkningar. Denna rapport säger ingenting om omfattningen av *faktiska* kränkningar. De flesta fall då elever blivit kränkta anmäls inte till Skolinspektionen.
- Antalet anmälningar kan öka eller minska av flera olika anledningar. Exempelvis kan benägenheten att anmäla förändras över tid. Sedan hösten 2009 finns det en möjlighet att göra anmälningar via ett webbformulär, vilket skapat en stor ökning av inkommande ärenden och i förlängningen även ärenden gällande kränkande behandling. Detta gör det svårt att tolka om missförhållanden i skolorna faktiskt ökar eller minskar.
- Även antalet kritikbeslut kan öka eller minska av flera olika anledningar. Förutom att antalet beslut påverkas av antalet anmälningar kan exempelvis myndighetens rutiner och praxis i bedömningar förändras över tid.

Inkomna anmälningar ökar kraftigt

År 2010 tog Skolinspektionen och Barn och elevombudet (BEO) mot 1 105 anmälningar mot skolor där det uppgavs att elever blivit utsatta för kränkande behandling, vilket är en ökning med hela 83 procent jämfört med året innan.

Under åren 2003-2010 har anmälningarna ökat kontinuerligt. Ökningen 2010 är dock ovanligt stor. Ökningen kan till viss del förklaras med att det från och med oktober 2009 är möjligt för alla att göra en anmälan direkt på Skolinspektionens/BEO:s webbplats. Även de informationsinsatser som bedrivits från Skolinspektionens och BEO:s sida samt att många ärenden har uppmärksammats i massmedia kan ha bidragit till att allt fler väljer att anmäla. Under åren 2003 -2010 har antalet anmälningar som rör kränkande behandling mer än tredubblats.

Figur 1. Antal inkomna anmälningsärenden som rör kränkande behandling åren 2003 – 2010.

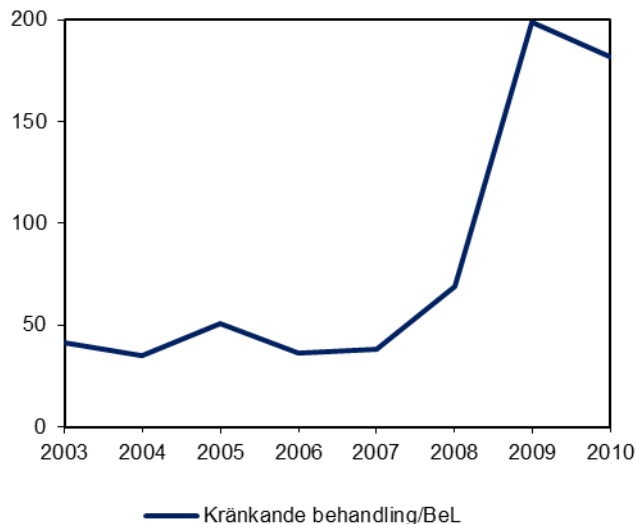

Viss minskning av kritikbeslut

Under 2010 fattades drygt 900 beslut om anmälningar om missförhållanden på skolor då elever uppgett att de blivit utsatta för kränkande behandling. Vissa av dessa anmälningar var gjorda innan 2010. Skolinspektionen och BEO riktade kritik mot skolors agerande i 182 fall av dessa ärenden. Detta är en minskning med 17 ärenden eller 9 procent jämfört med föregående år.

Antalet kritikbeslut 2010 är dock betydligt fler än under perioden 2003-2008. Antalet kritikbeslut som fattades 2009 var ovanligt stort eftersom Skolinspektionen vidtog särskilda åtgärder för att kunna avgöra gamla ärenden som tagits över från Skolverket i samband med att Skolinspektionen bildades. De ärenden som övertogs var framförallt av den karaktären att de medförde att Skolinspektionen fattade exceptionellt många kritikbeslut.

Figur 2. Antal kritikbeslut gällande kränkande behandling åren 2003–2010.

Grundskolor överrepresenterade bland kritikbeslut och anmälningar

Majoriteten, 80 procent, av de 1 105 anmälningar som inkom under 2010 avsåg missförhållanden i grundskolan i samband med kränkningar. Det ska jämföras med att grundskolorna utgör 62 procent av landets skolor. Även 2009 var anmälningar mot grundskolan vanligast. Näst vanligast år 2010 var anmälningar mot gymnasieskolan. Dessa utgjorde 10 procent av alla inkomna ärenden avseende kränkningar medan anmälningar mot förskoleverksamhet enbart utgjorde 5 procent.

Övriga verksamhetsformer omfattas av några enstaka anmälningar. Även kritikbesluten i ärenden som rör kränkande behandling riktas huvudsakligen mot grundskolor. 88 procent av de 182 kritikbesluten riktades mot grundskolan.

Hälften av anmälningarna och kritikbesluten riktas mot skolor i storstadsregionerna

Drygt hälften, 56 procent, av anmälningarna om kränkningar riktades mot skolor i storstadsregionerna (Stockholms län, Skåne län och Västra Götalands län), vilket innebär att den regionala fördelningen är oförändrat jämfört med 2009. Även vad gäller antalet kritikbeslut står skolor i de tre storstadslänen - Stockholms län, Skåne län och Västra Götalands län - för nästan hälften av samtliga beslut. Enligt statistik från SCB är 51 procent av Sveriges befolkning folkbokförda i dessa regioner. Det finns alltså inga tecken på att skolor i storstadsregionerna skulle vara överrepresenterade bland anmälningarna och kritikbesluten i denna typ av ärenden.

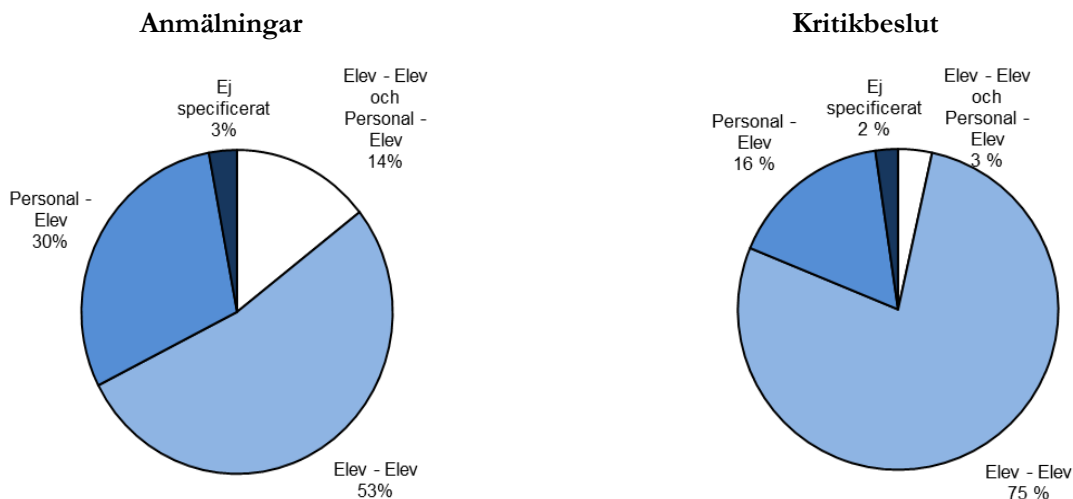
Vanligast att elever kränker andra elever

När föräldrar, elever eller andra personer anmäler att elever utsatts för kränkande behandling handlar det i drygt hälften av fallen om elever som kränkt andra elever. Samma mönster observerades under 2009. I en tredjedel av fallen är det personal som utpekats som de som kränkt eleven. Det förekommer

dock också ärenden där både elever och personal utpekats som de som kränkt. Dessa ärenden står för 14 procent av de inkomna ärendena.

I kritikbesluten är elever som kränker andra elever vanligare än i anmälningarna. I 75 procent av de 182 kritikärendena är det elever som kränkt andra elever. Kritik mot skolor där personal kränkt elever utgör 16 procent av kritikbesluten, vilket är en minskning i jämförelse med 2009 då motsvarande andel uppgick till 22 procent av kritikbeslut. Utöver dessa kritikbeslut förekommer fall med personalkränkningar i ytterligare 6 ärenden, eller 3 procent, men då tillsammans med elevkränkningar.

Figur 3. Andel inkomna anmälningsärenden och kritikbeslut som rör kränkande behandling efter vem som utförde kränkningen år 2010.

Fler kränkta pojkar än flickor i anmälningarna och kritikbesluten

Pojkar som uppges blivit kränkta är vanligast i de anmälningar som inkommer till Skolinspektionen och BEO. Pojkar som berättar om kränkningar förekommer i drygt hälften (55 procent) av de inkomna anmälningar där kränkningar förekommit. Motsvarande andel för flickor som berättar om kränkningar är 36 procent. I övriga anmälningar har anmälaren uppgivit att flera elever har kränkts (6 procent) eller så har det inte angivits vem som kränkts (3 procent). Andelen pojkar respektive flickor som berättar om kränkningar i anmälningarna är oförändrat jämfört med året innan.

Även kritikbesluten mot skolorna domineras av pojkar som blivit utsatta för kränkande behandling. Av de 182 kritikbeslut som togs under 2010 avseende skolornas hantering av elever som blivit utsatta för kränkande behandling gällde 51 procent pojkar som blivit kränkta och 41 procent flickor. I övriga fall som resulterade i kritik anges inte vem som kränkts eller Skolinspektionen/BEO kritiserar skolans brister i eller avsaknad av plan mot kränkande behandling och diskriminering.

Pojke eller flicka som kränks av andra elever vanligaste typfallen i anmälningar och kritikbeslut

I anmälningar som innehåller uppgifter om att elever kan ha kränkt andra elever riktas kränkningarna i 56 procent av fallen mot pojkar och 37 procent mot flickor. Endast i fem procent av dessa ärenden har kränkningarna riktats mot flera elever. Andelen elevkränkningar mot pojkar har ökat något jämfört med 2009.

Nästan samma mönster förekommer då anmälan avser elever som berättar om kränkningar av personal. Kränkningar mot pojkar utgör 55 procent av dessa fall och kränkta flickor 30 procent. Andelen ärenden där anmälan rör flera elever som berättar om kränkningar av personal uppgår till 12 procent. I de anmälningar där både personal och elever anses ha kränkt någon annan elev har skillnaden i fördelning mellan pojkar och flickor som kränkts blir något jämnare jämfört med 2009. I 43 procent av dessa fall riktas kränkningarna mot flickor och 53 procent mot pojkar.

Kritikbesluten ger en liten annan bild. I de kritikbeslut mot skolor där elever kränkt andra elever är andelen drabbade pojkar och flickor nästan lika stor. En närmare genomgång av de 137 kritikbeslut som avser elev som kränker andra elever visar att i 47 procent av fallen är det en pojke som är drabbad, vilket är nästan samma andel som när det är en flicka som är drabbad. I de kritikbeslut där personalen kränkt en elev är oftast den som blivit kränkt är en pojke (69 procent).

Skadestånd

I de ärenden där man utfärdade kritik och där elever kränkts gör BEO en prövning om det finns förutsättningar för den kränkta eleven att få ut ett skadestånd från huvudmannen (kommunen eller ägaren till en fristående skola). Sammanlagt har 30 beslut om skadestånd fattats under 2010 vilket är en minskning med 5 beslut jämfört med 2009. Under året har BEO inlett fyra domstolsprocesser i ärenden där huvudmännen har bestridit de krav som framställts. I två ärenden där process varit inledd har förlikningar skett under 2010. Sammanlagt pågår vid årsskiftet 2010/2011 nio domstolsprocesser. Det högsta skadeståndsbeloppet som krävdes 2010 var 286 000 kronor. Sedan starten av BEO i april 2006 har sammanlagt 91 skadestånd krävts. (per sista december 2010)

Tabellbilaga

Tabell 1. Inkomna anmälningar och ärenden som resulterade i kritik avseende kränkande behandling åren 2003-2010

Tabell 2. Antal inkomna anmälningar efter vem som kränkte vem, åren 2009 -2010

Tabell 3. Antal inkomna anmälningar efter kön, åren 2009 – 2010

Tabell 4. Antal inkomna anmälningar efter vem som kränkte vem samt kön, år 2010

Tabell 5. Antal inkomna anmälningar efter verksamhetsform, åren 2009 -2010

Tabell 6. Antal och andel inkomna anmälningar efter län, år 2010

Tabell 7. Antal anmälningar som resulterade i kritik efter vem som kränkte vem, åren 2009 – 2010

Tabell 8. Antal anmälningar som resulterade i kritik efter kön, åren 2009 – 2010

Tabell 9. Antal anmälningar som resulterade i kritik efter vem som kränkte vem samt kön, år 2010

Tabell 10. Antal anmälningar som resulterade i kritik efter verksamhetsform, åren 2009 – 2010

Tabell 11. Antal anmälningar som resulterade i kritik efter län, år 2010

Tabell 12. Inkomna anmälningar gällande kränkande behandling efter län under perioden 2003 – 2010

Tabell 13. Inkomna anmälningar gällande kränkande behandling som resulterade i kritik efter län och som beslutades under perioden 2003 - 2010

Tabell 1. Inkomna anmälningar och ärenden som resulterade i kritik avseende kränkande behandling åren 2003-2010

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Inkomna anmälningar	249	290	354	389	523	531	603	1 105
Ärenden som resulterade i kritik	41	35	51	36	38	69	199	182

Tabell 2. Antal inkomna anmälningar efter vem som kränkte vem, åren 2009 -2010

Vem som kränkte vem	År	
	2009	2010
Elev - Elev och Personal - Elev	60	159
Elev - Elev	299	585
Personal - Elev	199	326
Likabehandlingsplan avsaknad/brister	2	3
Övrigt	1	32
Ej specificerat	43	-
Totalt	603	1105

Obs. Några få anmälningar som inkom år 2010 och i vilka anmäldes kränkningar mellan elever innehöll även uppgifter om brister/avsaknad av likabehandlingsplan.

Tabell 3. Antal inkomna anmälningar efter kön, åren 2009 - 2010

Kön	År	
	2009	2010
Flera elever	38	85
Flicka	225	396
Pojke	314	607
Ej angivet	26	17
Total	603	1105

Tabell 4. Antal inkomna anmälningar efter vem som kränkte vem samt kön, år 2010

Vem som kränkte vem	Kön				Totalt
	Flera elever	Flicka	Pojke	Ej angivet	
Elev - Elev	31	214	330	10	585
Personal - Elev	40	101	180	5	326
Elev - Elev och Personal - Elev	5	68	85	1	159
Likabehandlingsplan avsaknad/brister	1	1	1	0	3
Övrigt	8	12	11	1	32

Tabell 5. Antal inkomna anmälningar efter verksamhetsform, åren 2009 -2010

Verksamhetsform	År	
	2009	2010
Förskoleverksamhet	20	52
Skolbarnsomsorg	2	6
Förskoleklass	4	19
Grundskola	528	881
Gymnasieskola	36	106
Särskola	6	17
Specialskola	1	4
Komvux	2	6
Sfi	2	-
Övrigt	2	14
Total	603	1105

Tabell 6. Antal och andel inkomna anmälningar efter län, år 2010

Län	Antal	Andel
Blekinge län	9	1
Dalarnas län	30	3
Gotlands län	6	1
Gävleborgs län	28	3
Hallands län	40	4
Jämtlands län	13	1
Jönköpings län	20	2
Kalmar län	16	1
Kronobergs län	14	1
Norrbottnens län	40	4
Skåne län	152	14
Stockholms län	259	23
Södermanlands län	42	4
Uppsala län	39	4
Värmlands län	25	2
Västerbottens län	17	2
Västernorrlands län	25	2
Västmanlands län	29	3
Västra Götalands län	211	19
Örebro län	38	3
Östergötlands län	49	4
Övrigt	3	-
Totalt	1105	100

Tabell 7. Antal anmälningar som resulterade i kritik efter vem som kränkte vem, åren 2009 - 2010

Vem som kränkte vem	År	
	2009	2010
Elev - Elev och Personal - Elev	28	6
Elev - Elev	119	137
Personal - Elev	44	29
Likabehandlingsplan avsaknad/brister	-	6
Övrigt	-	4
Ej specificerat	8	-
Totalt	199	182

Tabell 8. Antal anmälningar som resulterade i kritik efter kön, åren 2009 - 2010

Kön	År	
	2009	2010
Flera elever	11	10
Flicka	59	76
Pojke	122	94
Ej angivet	7	2
Totalt	199	182

Tabell 9. Antal anmälningar som resulterade i kritik efter vem som kränkte vem samt kön, år 2010

Vem som kränkte vem	Kön				Totalt
	Flera elever	Flicka	Pojke	Ej angivet	
Elev - Elev	5	66	65	1	137
Personal - Elev	3	5	20	1	29
Elev - Elev och Personal - Elev	0	2	4	0	6
Likabehandlingsplan avsaknad/brister	2	1	3	0	6
Övrigt	0	2	2	0	4

Tabell 10. Antal anmälningar som resulterade i kritik efter verksamhetsform, åren 2009 - 2010

Verksamhetsform	År	
	2009	2010
Förskoleverksamhet	5	6
Skolbarnsomsorg	1	2
Förskoleklass	1	4
Grundskola	185	160
Gymnasieskola	5	7
Särskola	1	3
Komvux	1	0
Total	199	182

Tabell 11. Antal anmälningar som resulterade i kritik efter län, år 2010

Län	Antal	Andel
Blekinge län	-	-
Dalarnas län	7	4
Gotlands län	2	1
Gävleborgs län	4	2
Hallands län	6	3
Jämtlands län	-	-
Jönköpings län	4	2
Kalmar län	4	2
Kronobergs län	5	3
Norrbottnens län	10	5
Skåne län	30	16
Stockholms län	34	19
Södermanlands län	12	7
Uppsala län	2	1
Värmlands län	7	4
Västerbottens län	7	4
Västernorrlands län	3	2
Västmanlands län	6	3
Västra Götalands län	22	12
Örebro län	8	4
Östergötlands län	9	5
Total	182	100

